

delalderhistorien ikke er forvænt med: et forsøg i formidlingens kunst.

Faghistorikere vil rundt omkring i fremstillingen finde særdeles interessante betragtninger over mange åbne spørgsmål vedrørende det tidligmiddelalderlige samfunds udvikling. Havde 1100-tallets danske høvdingeslægter grundlagt deres godsrigdom ud fra embeder, tildelt deres forfædre i den seneste vikingetid? Betød de formuer, der blev tjent under vendertogene, at de jævne sjællandske bønder i stor stil blev købt ud af deres besiddelser, og at magnatslægter kunne opstå? Var omvendt det »demokratiske« samfund, som landskabslovene dog synes at afspejle, en følge af, at alle mand deltog i ledningen mod venderne? Kræmmer har også et klart blik for forløbet i det politiske spil, dvs. den indre strid i kongeslægten og stormandsslægternes veksellende positioner. På det generelle plan vil faghistorikere finde en kompetent diskussion af begivenhederne.

Bogen er først og fremmest et vellykket portræt af 1100-tallets samfund, og den prætenderer ikke at være nogen indfølelse biografi. Dertil er vor viden om Absalon også for skematisk på trods af, at ærkebispens, takket være Saxos *Gesta Danorum*, vel er det bedst kendte danske middelaldermenneske. Vi må nøjes med at konkludere, at Absalon til overmål kunne både det boglige og krigens håndværk, at han nærrede stor affektion for sin familie, men at han i øvrigt – måske – var en noget kold og ambitiøs person. Kræmmer må naturligvis overveje sin nøglefigurs rolle i begivenhederne. Han vægrer sig klogeligt ved at alene at tildele Absalon æren for Valdemarstidens nystyrkede stat, men må dog betegne ham som en afgørende agent i nyordningen. Absalon fremstår i eminent grad som en mand, der, for at udtrykke det med Kræmmers ord, »gjorde udviklingens krav til sine egne mål«.

Bjørn Poulsen

Diplomatarium Danicum, 4. række, 5. bind: 1393-1395. Ved Herluf Nielsen. (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1998). 551 s., 350 kr.

Diplomatarium Danicum, 4. række, 6. bind: 1396-1398. Ved Aage Andersen. (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1998). 691 s., 500 kr.

Danmarks Riges Breve, 4. række, 5. bind: 1393-1395. Udarbejdet af Herluf Nielsen; de tyske tekster af Hans Blosen, Dorte Langguth og Vibeke Winge. (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1998). 469 s., 275 kr.

Danmarks Riges Breve, 4. række, 6. bind: 1396-1398. Udarbejdet af Aage Andersen; de tyske tekster af Hans Blosen, Dorte Langguth og Vibeke Winge. (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1998). 578 s., 350 kr.

I 1938 påbegyndte man udgivelsen af *Diplomatarium Danicum*, der rummer dokumenter med retsligt indhold fra Danmarks middelalder. Det indbefatter også materiale fra udlandet, hvori danske forhold omtales. Kildeudgaven rummer derfor materiale fra en række udenlandske arkiver. Med de to ovennævnte bind under henholdsvis Herluf Niensens og Aage Andersens ledelse er udgiverarbejdet nu nået frem til 1398, og man har tilgængeliggjort kildemateriale til en vigtig periode i Danmarks historie.

En stor del af de aftrykte tekster afspejler det spændte forhold til Mecklenborg, der havde rådet, siden hertug Albrecht var blevet svensk konge. Efter slaget ved Åsle nær Falköping var hertugen i 1389 kommet i dansk fangenskab. Forhandlingerne mellem Danmark, Hansesæderne og andre om betingelserne for hertugens frigivelse kan følges i teksterne. Desuden får man et indtryk af de direkte og indirekte følger af konflikterne i Østersøområdet og magtspil-

let om den svenske kongemagt. Hertil hører bekæmpelse af kapere, udlægning af fredeskibe, frigivelse af beslaglagt gods osv.

Men som i de foregående bind får man også oplysninger om en række andre samfundsmæssige forhold såsom godstransaktioner, testamentariske bestemmelser med mere, der samtidig gør kildeudgaven til en righoldig kilde for personalhistorikere. Nok så vigtigt omhandler teksterne også skabelsen af Kalmarunionen 1397, og med ovennævnte bind har man således tilgængeliggjort kildemateriale fra en omdiskuteret periode i Danmarks historie. I lighed med tidligere bind er ovenstående forsynet med en arkiv- og biblioteksfortegnelse,

en bogfortegnelse samt et person- og stednavneregister.

Til gavn for mange findes teksterne oversat til dansk i *Danmarks Riges Breve*. Også her lettes benyttelsen af et person- og stednavneregister, ligesom bindene rummer en manuskript- og bogfortegnelse. Som noget nyt har man forsynet de to ovennævnte bind med en ordforklaringsliste. Det er en rigtig god ide. Hvis man ikke kender betydningen af ord som f.eks. »devolutionsret«, »grot« eller »orbodemål«, findes her en kort og klar forklaring. Tilsammen gør disse registre kildeudgaven til et yderst nyttigt og håndterligt redskab.

Leon Jespersen

DET 19. ÅRHUNDREDE

Jan Møller: *Frederik 6. Træk af en konges liv*. (Sesam, 1998). 343 s., 298 kr.

Mange danske konger har siddet længe på regeringsmagten, og næst efter Christian 4. var Frederik 6. topscoreren. Men mens hans fire-gange-tipoldefader var en aldeles farverig person, var Frederik hverken aldeles eller farverig. Ja, han er nærmest ved at blive glemt, og det har Jan Møller sat sig for at gøre noget ved. Det er blevet til en meget velskreven og medrivende bog. Med stor indlevelse formår Jan Møller at tegne et portræt af titelfiguren, den så ofte ensomme mand. Møllers vægtning mellem væsentligt og uvæsentligt, også mellem familieliv, politik og øvrige dagligdag, er aldeles vellykket. Hans glimrende formidlingskunst kan faghistorikere lære en hel del af, men også kun til en vis grad. For et af de kneb, som – ind-

rømmet – virker strålende, er, at han tager læseren med i sine overvejelser, følelser og især forståelse. »Man kan nu godt forestille sig, at ...« er en vending, der ustandseligt dukker op. Siden det kun er forestillinger, behøves der jo ingen argumentation og især ingen dokumentation.

Bogen afsluttes med en litteraturliste, som bærer præg af to ting. For det første, at forfatteren har sat sig godt ind i stoffet, særlig iøjnefaldende er hans grundige granskning af samtidens beretninger om statskuppet i 1784. Resultatet er en herlig beskrivelse af tildragelsen, hvor man levende kan se den lyshårede 16-årige dreng af en kronprins i håndgemæng med sin lidt forvoksede onkel og arveprins. Det er blevet til et af bogens rigtig gode kapitler!

For det andet, og det er mindre godt, har Jan Møller ikke læst nogen litteratur, der er udkommet efter 1985/88, hvis